# Utbildningsutskottets betänkande

# 1984/85:9

## om ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan (prop. 1984/85:57)

### Propositionen

Regeringen har efter föredragning av statsrådet Hjelm-Wallén i proposition 1984/85:57 om ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad i propositionen förordats om nya tjänstekategorier vid de statliga högskoleenheterna,
2. godkänna vad i propositionen förordats om befordringsgrund för tjänst som professor,
3. godkänna vad i propositionen förordats om behörighets- och befordringsgrund för tjänst som högskolelektor,
4. godkänna vad i propositionen förordats om behörighets- och befordringsgrund för tjänst som högskoleadjunkt,
5. godkänna vad i propositionen förordats om behörighets- och befordringsgrund för tjänst som forskarassistent,
6. godkänna vad i propositionen förordats om avgångsvederlag för innehavare av tidsbegränsad tjänst som professor inom högre konstnärlig utbildning,
7. godkänna vad i propositionen förordats om en rörlig resurs för forskning,
8. godkänna vad i propositionen förordats om rätt att överklaga beslut i ärende om tillsättning av tjänst,
9. godkänna vad i propositionen förordats om genomförandet av en ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare vid de statliga högskoleenheterna.

I propositionen föreslås att flertalet av de tjänstekategorier som nu finns i den statliga högskolan ersätts av tre, nämligen tjänster som professor, högskolelektor och högskoleadjunkt.

I propositionen föreslås vidare en enhetlig och mera generell reglering av innehållet i lärartjänsterna. Detta kommer bl. a. att medföra att fler högskolelärare än f. n. skall kunna, i mån av kompetens och resurser, medverka i forskning inom ramen för sin tjänstgöring. I propositionen föreslås även att en rörlig resurs för forskning skall finnas för varje fakultet/sektion och högskoleregion.

En ny arbetstidsreglering kommer samtidigt att införas.

I huvudsak är i dag undervisningsskyldigheten den enda av högskolelärarnas arbetsuppgifter som är reglerad i tidshänseende. Parterna inom det

statliga avtalsområdet har i anslutning till förhandlingarna om 1984 och 1985 års löner enats om en rambetonad reglering av högskolelärarnas arbetstid. Denna reglering av årsarbetstidens omfattning ger högskoleenheterna ökad frihet i valet mellan olika slags lärarinsatser och när det gäller fördelningen av uppgifter mellan lärarna. Vilka uppgifter den enskilde läraren skall fullgöra blir därmed beroende av lokala bedömningar och beslut med utgångspunkt i verksamhetens behov.

Omfattningen och inriktningen av utbildningen och forskningen inom högskolan förändras inte till följd av den föreslagna nya arbets- och tjänsteorganisationen, som bör träda i kraft den 1 juli 1986.

## Motionerna

1984/85:169 av Ulla Tillander (c) vari yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen utarbetar nytt förslag till organisation av lärartjänsterna inom högskolans icke-akademiska delar.

1984/85:170 av Ingemar Konradsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående tjänstebenämningar i den statliga högskolan.

1984/85:171 av Björn Samuelson (vpk) och Nils Berndtson (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en starkare reglering av arbetstiderna inom högskolan,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om regler för inrättande av tjänst som biträdande professor,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tjänst som forskarassistent och hemställer om förslag härom.

1984/85:172 av Jörgen Ullenhag m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att högskoleadjunkt som avlägger doktorsexamen eller meriterar sig genom väsentliga pedagogiska eller andra insatser efter prövning på sin tjänst skall kunna befordras till högskolelektor i enlighet med lärartjänstutredningens förslag,
2. att riksdagen beslutar att högskolelektor på grund av framstående vetenskaplig eller pedagogisk verksamhet efter prövning på sin tjänst skall kunna befordras till biträdande professor i enlighet med lärartjänstutredningens förslag,
3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående en förändrad sammansättning av tjänsteförslagsnämnderna,
4. att riksdagen beslutar att avlagd doktorsexamen eller motsvarande kompetens skall vara behörighetskrav för tjänst som högskolelektor,
5. att riksdagen beslutar att den rörliga resursen för forskning avseende högskoleenheter utan fast forskningsorganisation bör fördelas av fakultetsnämnd,

6. att riksdagen beslutar att något förbud mot att inrätta studievägledartjänst inte skall införas,

7. att riksdagen beslutar att innehavare av mellantjänster vid högskolan skall benämnas universitetslektor,

8. att riksdagen beslutar att innehavare av ordinarie tjänst får behålla sin fullmaktsanställning så länge de kvarstår i tjänst.

1984/85:173 av Evert Svensson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om befordringsgrund för tjänst som professor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätt att överklaga beslut i ärende om tillsättning av professur.

1984/85:174 av Bertil Fiskesjö (c) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att forskningsinformation på den vetenskapliga nivån skall utgöra befordringsgrund för forskar- och lärartjänster inom högskolan.

1984/85:175 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att som befordringstjänster för synnerligen framstående vetenskapliga och pedagogiska insatser skall finnas tjänster som biträdande professor för högskolelektorer och som högskolelektor för högskoleadjunkter i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande

a) sambandet mellan undervisning och forskning

b) studievägledningens former

c) lärarledd undervisning.

1984/85:176 av Per Unckel m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att innehavare av tjänst som högskoleadjunkt vilka avlägger doktorsexamen eller meriterar sig genom väsentliga pedagogiska eller andra insatser efter prövning på sin tjänst skall ges titeln universitetslektor,

2. att riksdagen beslutar att tjänster för vilka krav på doktorsexamen eller motsvarande kompetens gäller för behörighet skall benämnas universitetslektor,

3. att riksdagen beslutar att innehavare av tjänst som universitetslektor vilka bedrivit framstående verksamhet av antingen vetenskaplig eller pedagogisk art efter prövning på sin tjänst skall ges titeln biträdande professor,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övergångsbestämmelser för innehavare av tjänst som ordinarie universitetslektor,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om doktorsexamen som behörighetskrav för universitetslektorstjänster,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen

anförts om inrättande av tidsbegränsade tjänster som högskolelektor inom ramen för externa medel,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidsbegränsade förordnanden för lärare i tolkutbildning och fackspråklig utbildning,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den nya tjänsten som utbildningsledare,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjlighet att inrätta särskilda studievägledartjänster på institutionsnivå,

10. att riksdagen uttalar att förändringar av ramregleringen av undervisningsskyldigheten inte får leda till ett ökat uttag av undervisningstid från berörda personer,

11. att riksdagen beslutar att resp. högskolestyrelse efter beredning av fakultets-/sektionsnämnd skall fördela den rörliga resursen för forskning,

12. att riksdagen beslutar att besvär över regional eller lokal myndighets beslut om tjänstetillsättning inom den statliga högskolan skall kunna fullföljas hos regeringen.

## Utskottet

### Utgångspunkter

I propositionen sammanfattar föredragande statsrådet inledningsvis de viktigaste utgångspunkterna för förslagen om en ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan. Härvid erinras om att högskolereformen kännetecknades av en strävan att decentralisera beslut om organisation och resurser inom av regering och riksdag angivna mål och ramar (prop. 1975:9, UbU 1975:17, rskr 1975:179, prop. 1976/77:59, UbU 1976/77:20, rskr 1976/77:246). Högskoleenheternas frihet i detta avseende har sedermera ytterligare stärkts (prop. 1983/84:52, UbU 1983/84:10, rskr 1983/84:114). Det är enligt föredragande statsrådets mening angeläget att också lärarkrafterna omfattas av den lokala beslutanderätt och frihet att förfoga över resurserna som i dag präglar högskolan i stort. Till de principiella skälen för detta kommer enligt statsrådet att en sådan decentralisering är av stor betydelse för att högskoleenheterna bättre skall kunna möta kraven på effektivt utnyttjande av begränsade resurser.

Den nuvarande organisationen omfattar ett stort antal kategorier av lärartjänster för vilka gäller olika bestämmelser bl. a. om tjänstgöringsskyldighet, undervisningens förläggning under året och åligganden utöver undervisningsskyldighet. Bestämmelserna är svåröverskådliga och många gånger föråldrade. Enligt föredragande statsrådet bör en enklare och enhetligare tjänstestruktur inom högskolan eftersträvas. Samtidigt måste det självklart – menar statsrådet – även i en ny organisation finnas utrymme för

hänsynstagande till olikheter i förutsättningar hos såväl enskilda högskoleenheter och arbetsenheter som enskilda utbildnings- och forskningsområden och individer.

I syfte att stärka den grundläggande högskoleutbildningens anknytning till forskning och för att garantera förutsättningar för utveckling och vitalitet i lärarkadern bör enligt propositionen en större del av högskolans lärare än f. n. ges möjlighet att i tjänsten medverka i forskning i mån av kompetens, intresse och tillgång på medel.

Mot bakgrund av bl. a. det fortgående inre reformarbetet inom högskolan framstår enligt föredragande statsrådet den kvantitativa regleringen av lärarnas tjänstgöringsskyldighet i form av föreskrifter om antalet undervisningstimmar per läsår som otillräcklig. Andra åligganden än undervisning lämnas oftast oreglerade. Högskolans mångfasetterade verksamhet leder praktiskt till att den centrala regleringen i åtskilliga avseenden måste bli av ramkaraktär.

En viktig fråga i nu förevarande sammanhang är avvägningen mellan å ena sidan den enskildes krav på trygghet i anställningen, å andra sidan kraven på förnyelse och kvalitet i forskningen. Ett starkt anställningsskydd för det stora flertalet av högskolans lärare och forskare kan inte förenas med de senare kraven utan att det finns betydande möjligheter till fördelning och omfördelning av arbetsuppgifterna mellan de anställda. Lärartjänstutredningens förslag (Lärare i högskolan, SOU 1980:3) om en vid ram för vad olika lärartjänster kan innehålla och om en rörlig resurs för forskning bör enligt föredragande statsrådet ses i detta sammanhang. Genom att så långt som möjligt vidga den krets inom vilken de samlade arbetsuppgifterna kan fördelas, ersätter man en del av den möjlighet till förnyelse som med nödvändighet går förlorad med ett förstärkt anställningsskydd.

De överväganden och förslag som fortsättningsvis redovisas i propositionen bygger på lärartjänstutredningens förslag och remissyttrandena över det.

**Arbetsorganisation**

Enligt föredragande statsrådets mening bör ramen för det som kan ingå i olika tjänster vidgas. Denna ram skall, så långt det är möjligt, vara enhetligt utformad för samtliga tjänstekategorier. En sådan ramreglering innebär att varje lärare i princip är skyldig att ägna sig åt alla förekommande uppgifter. *Lärarnas arbetsuppgifter* kan delas in i tre huvudkategorier, nämligen utbildning, forskning och administrativt arbete m. m. I propositionen utvecklas närmare innehållet i var och en av kategorierna (s. 8 f.). Härutöver anges att fortbildning och att följa vetenskaplig och annan utveckling inom det egna ämnesområdet också måste vara ett åliggande inom varje lärartjänst. I enlighet med lärartjänstutredningens förslag förordas i propositionen att samtliga uppgifter bör kunna ingå i resp. tjänst oavsett hur verksamheten finansieras. Med den ram för innehållet i lärartjänsterna som

föreslås, ges högskoleenheter och arbetsenheter större frihet i fråga om fördelning av arbetsuppgifterna.

En smidigare och mer ändamålsenlig reglering av *lärarnas arbetstid* utgör enligt föredragande statsrådet ett väsentligt moment i en reformering av den statliga högskolans arbets- och tjänsteorganisation. Genom avtal mellan parterna inom det statliga avtalsområdet har förutsättningar skapats för ett förverkligande av en rambetonad reglering. En sådan ordning ger, i motsats till nuvarande reglering, som huvudsakligen anger undervisningens omfattning, högskoleenheterna ökad frihet när det gäller fördelningen av uppgifter mellan lärarna. Denna fördelning skall göras med utgångspunkt i den lokalt fastställda verksamhets- och personalplanen och de centrala föreskrifter som kommer att meddelas. I propositionen anges vilka utgångspunkter som bör gälla i vad avser spridningen av arbetsinsatserna under ett arbetsår (s. 11 f.).

I motion 1984/85:171 (vpk) yrkande 1 i denna del förordas en starkare reglering av arbetstiderna inom högskolan. Motionärerna hänvisar till att skilda villkor för olika kategorier av befattningshavare såvitt avser arbetstid möjliggjort en omfattande "fritidspraktik" på vissa institutioner. Detta har inkräktat på tid och engagemang för det ordinarie heltidsarbetet.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet peka på att avtalsparterna har kommit överens om årsarbetstidens omfattning (netto 1 757 timmar per år, jfr bilaga 3 till propositionen). Övergången till en rambetonad reglering av lärarnas arbetstid innebär inte – vilket också framhålls av föredragande statsrådet – att omfattningen av deras samlade åligganden ändras. Utskottet förutsätter att varje heltidsanställd lärare utför arbetsuppgifter som motsvarar heltidstjänstgöring. Riksdagen föreslås med hänvisning härtill avslå motionsyrkandet i denna del.

**Lärartjänster**

I propositionen (s. 12) anges de slag av tjänster som lärare (27 stycken) som finns i dag vid högskoleenheterna inkl. Sveriges lantbruksuniversitet. Tjänsterna som docent, forskarassistent, professor och adjungerad professor är avsedda för utbildning och forskning eller, i fråga om tjänst som professor med vilken är förenat konstnärligt utvecklingsarbete, för utbildning och utvecklingsarbete. Övriga tjänster som lärare är avsedda företrädesvis eller helt för utbildning.

Föredragande statsrådet ansluter sig i huvudsak till lärartjänstutredningens förslag om *tre tjänstekategorier* för huvuddelen av lärarna inom den statliga högskolan och förordar att det – förutom tjänster som professor – skall finnas en tjänstekategori där doktorsexamen eller motsvarande kompetens utgör behörighetskrav och en tjänstekategori där behörighetskravet är genomgången grundläggande högskoleutbildning. Därutöver bör finnas dels tjänster som forskarassistent, dels vissa lärartjänster för speciella ändamål, nämligen tjänster som adjungerad professor, utländsk lektor och nordisk

lektor. Statsrådet återkommer på annat ställe i propositionen (s. 24–26) till frågor om ytterligare tjänstekategorier för särskilda ändamål. Regeringen begär riksdagens godkännande av vad i propositionen har förordats om nya tjänstekategorier vid de statliga högskoleenheterna.

Utskottet, som inte har något att erinra mot vad i proposition 1984/85:57 har anförts i ärendet, föreslår att riksdagen bifaller propositionen i nu berörd del.

I samband med presentationen av sitt förslag om nya tjänstekategorier inom högskolan berör föredragande statsrådet befordringsgrunderna för lärartjänsterna. Hon anmäler att hon inte avser att ändra *de allmänna befordringsgrunderna* vid tillsättning av tjänst som lärare i annat avseende än att – i enlighet med förslag från forskningsrådsnämnden (FRN) – vikt också bör tillmätas arbete med information om forsknings- och utvecklingsarbete.

Vikten av forskningsinformation framhålls i motion 1984/85:174 (c). Motionären anför att forskningsresultaten måste föras ut såväl inom forskarsamhället som till allmänhet och avnämare. Särskilt framhålls betydelsen av inomvetenskaplig informationsverksamhet. I syfte att stimulera kvalificerade forskare och lärare att avsätta tid och krafter som utgivare, redaktörer och manusgranskare såvitt avser vetenskapliga tidskrifter yrkas i motionen att riksdagen beslutar uttala sig för att forskningsinformation på den vetenskapliga nivån skall utgöra befordringsgrund för forskar- och lärartjänster inom högskolan.

Utskottet ansluter sig till föredragande statsrådets uppfattning att vikt bör tillmätas arbete med information om forsknings- och utvecklingsarbete vid tillsättning av tjänst som lärare i högskolan. Utskottet har erfarit att den av FRN åsyftade forskningsinformationen främst avser information som riktas till allmänheten och är av populärvetenskaplig art.

När det gäller det arbete med information som tas upp i motionen, utgår utskottet från att berättigad hänsyn tas redan i dag till sådant arbete vid värderingen av de sökandes vetenskapliga meriter i samband med tillsättandet av tjänst. I den mån detta inte är fallet finner utskottet det naturligt att den av motionären åsyftade forskningsinformationen skall innefattas i det begrepp informationsarbete som används i propositionen och därmed vägas in som allmän befordringsgrund vid tillsättning av tjänst som lärare. Utskottet, som finner att syftet med yrkandet i motion 1984/85:174 tillgodoses dels genom redan rådande förhållanden, dels inom ramen för det som har anförts i propositionen, anser att motionen inte bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida. Med detta avstyrker utskottet motionen.

*Professorstjänsterna* bör enligt propositionen finnas kvar med i princip oförändrade arbetsuppgifter. De bör dock med avseende på löneförmåner utgöra en enhetlig tjänstekategori och inte som i dag två kategorier.

Föredragande statsrådet tar upp lärartjänstutredningens förslag att professorstjänsternas anknytning till den grundläggande utbildningen skall stärkas

och delar i huvudsak utredningens uppfattning i frågan. Det är enligt statsrådets mening väsentligt – inte minst för att stimulera rekryteringen till forskarutbildningen – att professorerna medverkar i grundutbildningen. Med hänvisning härtill föreslås att ledning, utveckling och planering av grundläggande högskoleutbildning samt även undervisning i sådan utbildning skall ingå i underlaget för bedömning av pedagogisk skicklighet. Regeringen begär riksdagens godkännande av vad i propositionen har förordats om befordringsgrund för tjänst som professor.

Utskottet behandlar i detta sammanhang motion 1984/85:173 (s) yrkande 1. Åberopande vad i de senaste årens forskningspolitiska propositioner har anförts om att upprätthålla och höja svensk forsknings kvalitet i ett internationellt perspektiv och om nödvändigheten av att på olika sätt ge hög prioritet åt tvär- och mångvetenskapliga insatser finner motionären det angeläget att begreppet vetenskaplig skicklighet som befordringsgrund vid tillsättning av tjänst som professor tolkas med hänsyn till bl. a. ett antal punkter som anges i motionen. I detta syfte bör, menar motionären, tillämpningsföreskrifter meddelas.

Utskottet anser inte att det är påkallat att göra någon annan ändring i bestämmelserna om befordringsgrunder än de förändringar som föredragande statsrådet har förordat, vilka dels avser forskningsinformation, dels verksamhet inom den grundläggande utbildningen. Utskottet utgår från att de synpunkter beträffande vetenskaplig skicklighet som anförs i motionen regelmässigt beaktas i tillbörlig utsträckning av de sakkunniga vid bedömningen av de sökandes meriter. Utskottet avvisar tanken på tillämpningsföreskrifter i nu berört hänseende.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1984/85:173 yrkande 1 och föreslår att riksdagen skall godkänna vad i proposition 1984/85:57 har förordats om befordringsgrund för tjänst som professor.

Som framgår av det föregående föreslås i propositionen att det på mellannivå bör finnas en enhetlig kategori av tjänster i den nya organisationen, som avses ersätta nuvarande tjänster som universitetslektor, docent och vissa tjänster som lektor, för vilka kravet på doktorsexamen eller motsvarande kompetens gäller för behörighet. Föredragande statsrådet förordar att den nya kategorin benämns *högskolelektor*.

I motionerna 1984/85:172 (fp) yrkande 7 och 1984/85:176 (m) yrkande 2 föreslås att ifrågavarande kategori i stället skall benämnas universitetslektor. Motionärerna finner, med hänvisning till nuvarande förhållanden, denna benämning vedertagen och välkänd.

Utskottet, som tillstyrker benämningen högskolelektor, vill peka på att högskola är ett vidare begrepp, som innefattar bl. a. universiteten. Vidare bör beaktas att den nya kategorin mellantjänster kommer att omfatta även lektorstjänster, vilka i dag inte benämns universitetslektor. Utskottet erinrar också om att benämningen högskolelektor användes i det underlag för berörda förhandlingar som upprättades av den föregående regeringen och

därför återfinns i det avtal som träffades mellan parterna våren 1984. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna.

Som *behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor* föreslås i propositionen doktorsexamen eller motsvarande kompetens eller kompetens av annat slag.

I syfte att hävda den vetenskapliga kompetensen begärs i motion 1984/85:172 (fp) yrkande 4 att avlagd doktorsexamen eller motsvarande kompetens skall vara behörighetskrav för tjänst som högskolelektor. Ett likartat krav framförs i motion 1984/85:176 (m) yrkande 5, vari anförs som självklart att tjänsteinnehavare inom den traditionella universitets- och högskoleutbildningen skall ha avlagt doktorsexamen eller äga motsvarande kompetens. För utbildningar inom det konstnärliga området bör enligt motionärerna annat slag av kompetens bedömas.

Utskottet ansluter sig till vad föredragande statsrådet har förordat om behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor. Genom den föreslagna ordningen kan hänsyn tas till olika utbildningsområdens tradition och karaktär. I likhet med lärartjänstutredningen finner utskottet att en väsentlig förutsättning för att genomgången forskarutbildning skall kunna krävas av den som söker en högre lärartjänst är att det förekommer en för tjänstens verksamhetsområde relevant forskning och forskarutbildning.

Utskottet utgår från att högskolemyndigheterna upprätthåller högt ställda krav i nu berört hänseende och därigenom undviker en urholkning av den kompetens som skall krävas av innehavare av tjänst som högskolelektor. Utskottet finner inte att det som har anförts i propositionen i frågan strider mot motionärernas yrkanden. Då de därmed får anses tillgodosedda, avstyrker utskottet motionerna. Riksdagen föreslås godkänna vad i proposition 1984/85:57 har förordats om behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor.

För samtliga tjänster som högskolelektor bör *befordringsgrunden* vara sådan vetenskaplig, pedagogisk och annan skicklighet som är av betydelse med hänsyn till tjänstens ämnesinnehåll och beskaffenhet i övrigt. Därutöver bör särskild vikt fästas vid vetenskaplig skicklighet, pedagogisk skicklighet eller sådan skicklighet av betydelse för tjänsten som vunnits genom verksamhet utanför högskolan. Högskolestyrelsen kan även välja att fästa lika vikt vid vetenskaplig och pedagogisk skicklighet.

Utskottet föreslår att riksdagen beträffande befordringsgrund för tjänst som högskolelektor godkänner vad i propositionen har förordats.

I propositionen erinras om lärartjänstutredningens förslag att man för de båda lärarkategorierna under professorsnivån skall bygga in mekanismer, som stimulerar den enskilde att förkovra sig i sin yrkesverksamhet.

Utredningen förordade att den som innehar mellantjänst och som meriterar sig genom väsentlig vetenskaplig eller pedagogisk verksamhet

skulle kunna ges *tjänstebenämningen biträdande professor.*

Föredragande statsrådet anför att förutsättningarna har förändrats sedan utredningen lämnade sitt förslag i det avseendet att parterna sedermera har träffat avtal om ett system med lönefält för de berörda kategorierna. Med ett sådant system blir det enligt statsrådet möjligt att inom ramen för de lokala löneförhandlingarna ta hänsyn till särskilt värdefulla pedagogiska eller vetenskapliga insatser och därigenom tillgodose de angivna syftena på ett enklare sätt än det av utredningen föreslagna. Statsrådet utgår från att bl. a. skicklighetsbedömningar av detta slag kommer att ligga till grund för utnyttjandet av lönefältssystemet. Med hänvisning härtill är föredragande statsrådet inte berett att biträda lärartjänstutredningens förslag om särskilda befordringstitlar inom ramen för den nu aktuella tjänstekategorin.

I ett antal motioner har väckts olika förslag om möjlighet för särskilt meriterade högskolelektorer att befordras till biträdande professor. Som motiv för en sådan ordning anförs i motionerna betydelsen av att främja högskolans utveckling och att stimulera lärarna att förkovra sig.

Enligt motion 1984/85:170 (s) i denna del bör det finnas möjligheter för högskolestyrelserna att, när synnerliga skäl föreligger, ge tjänstebenämningen biträdande professor åt sådan högskolelektor som har gjort särskilt framstående insatser av vetenskaplig eller pedagogisk art. I motion 1984/85:171 (vpk) yrkande 2 begärs regler för inrättande av tjänst som biträdande professor. Tjänster av detta slag bör enligt motionärerna kunna främja tillgången på vetenskapligt kompetenta lärare vid de små och medelstora högskolorna. Högskolelektor skall enligt motion 1984/85:172 (fp) yrkande 2 på grund av framstående vetenskaplig eller pedagogisk verksamhet efter prövning på sin tjänst kunna befordras till biträdande professor i enlighet med lärartjänstutredningens förslag. Likaså åberopande lärartjänstutredningen hemställs i motion 1984/85:175 (c) yrkandena 1 i denna del och 2 a, att riksdagen beslutar att som befordringstjänster för synnerligen framstående vetenskapliga och pedagogiska insatser skall finnas tjänster som biträdande professor för högskolelektorer. En sådan åtgärd, menar motionärerna, kan för de små högskolorna innebära en kvalitetsstärkande effekt. I motion 1984/85:176 (m) yrkande 3 föreslås att innehavare av tjänst som universitetslektor vilka bedrivit framstående verksamhet av antingen vetenskaplig eller pedagogisk art efter prövning på sin tjänst skall ges titeln biträdande professor. Enligt samma motion yrkande 4 i denna del bör i anslutning till genomförandet av en ny tjänsteorganisation övervägas att ge samtliga nu ordinarie universitetslektorer befordringstiteln biträdande professor.

Utskottet delar lärartjänstutredningens och motionärernas uppfattning om värdet av att genom något slag av befordringsmöjlighet stimulera innehavare av tjänst som högskolelektor att förkovra sig och utvecklas som lärare och forskare. En väg kan vara att utforma regler för befordran till biträdande professor.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att professorstjänsterna även i

fortsättningen skall ha sin tyngdpunkt på forskning. Vidare kommer enligt regeringens förslag även i framtiden extra tjänster som professor att kunna inrättas vid högskoleenheter med fasta resurser för forskning.

Utskottet anser att det bör införas någon form av befordran och stimulans utöver det som ligger i systemet med lönefält och de reguljära eller extra tjänsterna som professor. Emellertid anser sig utskottet inte ha tillräckligt underlag för att nu slutgiltigt ta ställning till den närmare utformningen av en sådan befordran. Ett antal frågor rörande t. ex. ett sådant befordringssystems förhållande till lönefältssystemet samt tjänsteförslagsnämndens roll i nu berört sammanhang bör övervägas ytterligare av regeringen.

Vad utskottet nu har anfört om befordringsmöjlighet för vissa högskolelektorer bör riksdagen med anledning av proposition 1984/85:57 och motionerna 1984/85:170 i denna del, 1984/85:171 yrkande 2, 1984/85:172 yrkande 2, 1984/85:175 yrkandena 1 och 2 a samt 1984/85:176 yrkande 3 samt yrkande 4 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Lärartjänstutredningen hade föreslagit att det stora flertalet tjänster i nuvarande organisation för vilka doktorsexamen eller motsvarande kompetens inte krävs skall ersättas med en enhetlig tjänstekategori. Detta förslag bör enligt föredragande statsrådets mening förverkligas. Som beteckning för den nya tjänstekategorin förordar statsrådet *högskoleadjunkt*, vilken har använts av parterna i samband med det avtal som träffades våren 1984. Förslaget innebär att ett antal nu befintliga och i propositionen (s. 19) angivna tjänstekategorier ersätts av tjänster som högskoleadjunkt.

För behörighet till tjänst som högskoleadjunkt bör krävas genomgången allmän utbildningslinje eller motsvarande kompetens. Som befordringsgrund bör gälla graden av sådan vetenskaplig, pedagogisk eller annan skicklighet som är av betydelse med hänsyn till tjänsternas ämnesinnehåll och beskaffenhet i övrigt. Regeringen begär riksdagens godkännande av vad i propositionen har förordats om behörighets- och befordringsgrund för tjänst som högskoleadjunkt.

Enligt motion 1984/85:169 (c) i denna del bygger den i propositionen föreslagna hierarkin på förhållanden inom den del av högskolan som rymmer de akademiska traditionerna och förslagen har ensidigt anpassats härtill. Motionären menar att det är angeläget att den nuvarande kategorin lektorstjänster får behålla sin benämning. I motionen begärs att regeringen utarbetar ett nytt förslag till organisation av lärartjänsterna inom högskolans "icke akademiska delar".

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag om behörighets- och befordringsgrund för den nya tjänstekategorin högskoleadjunkt.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt förslaget att högskolans tjänsteorganisation huvudsakligen skall omfatta tre enhetliga kategorier av lärartjänster. Likaså har utskottet i det föregående – vid sitt ställningstagande till förslaget om en kategori högskolelektorer – anfört att det på vissa områden

av högskolans utbildningar kan komma i fråga annan utbildning och andra erfarenheter än de som följer av doktorsexamen för att betraktas som behörig till tjänst som högskolelektor. Med hänvisning till dessa ställningstaganden finner utskottet att de "icke akademiska" traditionerna väl kan tillgodoses inom den föreslagna ramen och avstyrker därför motion 1984/85:169 i denna del.

Lärartjänstutredningen har föreslagit att tjänstebenämningen högskolelektor skall ges till sådan innehavare av tjänst av i förevarande sammanhang aktuellt slag som har avlagt doktorsexamen eller gjort väsentliga pedagogiska insatser.

Föredragande statsrådet, som hänvisar till vad hon anfört om möjligheten att med utnyttjande av ett lönefältssystem stimulera innehavare av tjänst som högskolelektor till förkovran och utveckling, anser att en motsvarande ordning bör gälla för högskoleadjunkter.

I motionerna 1984/85:170 (s) i denna del, 1984/85:172 (fp) yrkande 1, 1984/85:175 (c) yrkande 1 i denna del och 1984/85:176 (m) yrkande 1 föreslår motionärerna en ordning för *befordran av högskoleadjunkt* till högskolelektor motsvarande den som de har föreslagit i sina resp. motioner i vad gäller befordran av högskolelektor till biträdande professor.

Utskottet anser att en möjlighet till befordran för högskoleadjunkt bör skapas. Frågan bör övervägas av regeringen i anslutning till de överväganden avseende högskolelektorerna varom utskottet har uttalat sig i det föregående. Detta bör riksdagen med anledning av proposition 1984/85:57 och de i förevarande sammanhang berörda motionerna som sin mening ge regeringen till känna.

Till skillnad från lärartjänstutredningen anser föredragande statsrådet att det för rekryteringen till bl. a. professors- och högskolelektorstjänster är väsentligt att nyexaminerade doktorer kan beredas möjlighet till fortsatt vetenskaplig verksamhet inom högskolan även i de fall en fast tjänst i den reguljära organisationen inte står till buds. Syftet skall vara att bereda yngre forskare möjlighet att meritera sig för att därmed ge ett bättre underlag för bedömning om vederbörande är lämpad för fastare anställning inom högskolan samt vidare att skapa utrymme för fördjupad vetenskaplig träning efter doktorsexamen inför framtida yrkesverksamhet, inom eller utom högskolan. Arbetsuppgifterna bör till övervägande del avse forskning, men också i begränsad utsträckning kunna innefatta undervisning och handledning. Statsrådet förordar att en särskild tjänstekategori av detta slag, för vilken förordnandena bör vara tidsbegränsade, skall finnas. Tjänsten bör förbehållas dem som nyligen har avslutat forskarutbildning och benämnas *forskarassistenttjänst*.

Med hänvisning till syftena med tjänsten bör enligt föredragande statsrådets mening för behörighet till tjänsten krävas att den sökande har avlagt doktorsexamen under de tre åren närmast före ansökningstidens utgång.

Som befordringsgrund bör gälla graden av vetenskaplig skicklighet.

Förordnande på tjänst som forskarassistent bör meddelas för högst två år med möjlighet till omförordnande en gång. Efter förordnandetidens utgång bör högskoleenheten inte ha något arbetsrättsligt ansvar för den som har innehaft forskarassistenttjänst.

Regeringen begär riksdagens godkännande av vad i propositionen har förordats om behörighetsvillkor och befordringsgrund för tjänst som forskarassistent.

Enligt motion 1984/85:171 (vpk) yrkande 3 bör riksdagen uttala sig för att tjänsterna som forskarassistent "omges av vissa trygghetsregler". I sammanhanget berör motionärerna kvinnornas särskilda villkor – de kan förmodas inträda senare än männen i forskningsvärlden.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att högskolans roll i forsknings- och utvecklingsorganisationen gör det nödvändigt med en kategori av tjänster som forskarassistent av det slag som förordas i propositionen. Utskottet accepterar sålunda att anställningstryggheten blir sämre för forskarassistenten än vad som eljest gäller inom högskolan. Enligt utskottets bedömning bör några års vetenskapligt arbete inom ramen för forskarassistenttjänst innebära sådana möjligheter till vetenskaplig specialisering att de flesta av dem som innehaft forskarassistenttjänst får möjlighet till fastare anställning, antingen inom eller utom högskolan.

Mot bakgrund av det som anförs i motionen vill utskottet peka på att den i propositionen angivna fristen om tre år mellan avlagd doktorsexamen och utgången av ansökningstiden för forskarassistenttjänst för behörighet till tjänsten av föredragande statsrådet inte har betraktats som definitiv. I likhet med statsrådet anser utskottet att det skall vara möjligt att ta hänsyn till särskilda skäl som t. ex. föräldraledighet, sjukdom etc. i de fall en doktorsexamen som avlagts för mer än tre år sedan åberopas.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet vad i proposition 1984/85:57 har förordats om behörighetsvillkor och befordringsgrund för tjänst som forskarassistent. Utskottet avstyrker därjämte motion 1984/85:171 yrkande 3.

Som framgår av förslaget om tjänster som forskarassistent åberopas i propositionen högskolans roll i forsknings- och utvecklingsorganisationen som skäl för att i vissa fall frångå principen om anställningstrygghet i högskolan. Med hänvisning till forskningens speciella krav anser föredragande statsrådet att tidsbegränsade förordnanden även skall kunna förekomma för att göra det möjligt att i viss utsträckning objektsanställa forskande personal och för viss tid knyta specialister till projekt, bl. a. av "frontlinjekaraktär". Härigenom kan högskoleorganisationen användas effektivt för externt finansierad verksamhet. För långsiktig kunskapsuppbyggnad bör enligt föredragande statsrådet sålunda *tidsbegränsade tjänster som högskolelektor* kunna inrättas vid högskoleenheterna inom ramen för externa medel främst från sektorsorgan.

I motion 1984/85:176 (m) yrkande 6 föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att tidsbegränsade tjänster för forskning bör kunna inrättas på nu ifrågavarande nivå inom ramen för externt finansierade medel.

Utskottet kan inte finna annat än att motionens yrkande i huvudsak överensstämmer med vad föredragande statsrådet har anfört i frågan. Det bör därför avslås av riksdagen.

Beträffande *avgångsvederlag* för innehavare av tidsbegränsad tjänst som professor inom högre konstnärlig utbildning föreslår utskottet att riksdagen godkänner vad regeringen har föreslagit.

Lärartjänstutredningen hade föreslagit att lärare i *tolkutbildning och fackspråklig utbildning* skulle få tidsbegränsade förordnanden på grund av att dessa utbildningar ställer särskilda krav som bäst kan mötas genom att lärare anställs på viss tid. Föredragande statsrådet anser i likhet med flera remissinstanser att någon särreglering för tolk- och fackspråklig utbildning inte bör komma i fråga.

I motion 1984/85:176 (m) yrkande 7 förordar motionärerna att tidsbegränsade förordnanden bör ges åt lärare i ifrågavarande utbildningar.

Enligt vad utskottet har erfarit används i stor utsträckning befintlig personal inom högskolan på basis av timarvodering för undervisning i tolkutbildning och fackspråklig utbildning. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att de nämnda utbildningarna inte behöver särregleras i nu berört hänseende. Med detta avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Som förutsättning för de i propositionen framlagda förslagen om förändringar av arbetsorganisationen inom högskolan har gällt att de pedagogisk-administrativa uppgifterna, däri innefattat studievägledning, i stor utsträckning skall kunna utföras av innehavare av lärartjänst inom ramen för vederbörandes totala tjänstgöringsskyldighet. Vissa särskilda tjänster för enbart pedagogisk-administrativa uppgifter, t. ex. tjänster som studierektor, bör därmed enligt föredragande statsrådet upphöra. Emellertid – menar statsrådet – finns ett behov av tjänster för ledning, planering och administration för vissa utbildningar, i synnerhet inom undervisningssektorn. Statsrådet anser att vid sidan av nuvarande tjänster som utbildningsledare på löneplan F – vilka återfinns på central nivå vid högskoleenheterna – en ny kategori av tjänst som *utbildningsledare* med ansvar för ledning, planering och administration på institutions- eller linjenivå bör kunna inrättas. Då innehavaren av en sådan tjänst normalt bör fullgöra en del av sin tjänstgöringsskyldighet i form av undervisning, bör för behörighet till sådan tjänst som utbildningsledare krävas behörighet till lärartjänst och därutöver erfarenhet av tjänstgöring som lärare inom högskolan.

Nuvarande *studievägledare* på löneplan L, vilka är behöriga till lärartjänst, bör – mot bakgrund av att arbetsuppgifterna bör kunna ingå i en lärartjänst – föras över till den nya lärarkategorin högskoleadjunkt. Övriga tjänster som

studievägledare på institutionsnivå bör omvandlas till rent administrativa tjänster.

Enligt motion 1984/85:176 (m) yrkande 8 bör den nya kategorin av tjänster som utbildningsledare införas under förutsättning av att den avser enbart lärarutbildningarna.

Något förbud mot att inrätta tjänster som studievägledare får enligt motion 1984/85:172 (fp) yrkande 6 inte föreligga i framtiden. Likartade synpunkter anförs i motionerna 1984/85:175 (c) yrkande 2 b och 1984/85:176 (m) yrkande 9. Motionärerna menar att det skall finnas möjlighet att inrätta tjänster med enbart studievägledning som arbetsuppgift.

Beträffande den nya kategorin av tjänst som utbildningsledare på institutions- eller linjenivå har utskottet uppfattat det som anförts i propositionen på sådant sätt att tjänsterna avser huvudsakligen undervisningssektorn. Utskottet finner att motionärernas syfte med motion 1984/85:176 yrkande 8 sålunda är tillgodosett, varför motionen avstyrks.

När det gäller ordningen med tjänster för studievägledning, finner utskottet förslaget i propositionen ändamålsenligt. Som utskottet har uppfattat förslaget utesluter det inte att en tjänst som högskoleadjunkt i vissa fall, där man finner det fördelaktigast att göra så, i praktiken helt tas i anspråk för studievägledning. Utskottet vill emellertid framhålla att studievägledaren på institutionsnivån bör ha egna och aktuella erfarenheter av undervisning. Bl. a. mot bakgrund härav bör tjänstebenämningen studievägledare för de i förevarande sammanhang aktuella tjänsterna inte komma i fråga. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1984/85:172 yrkande 6, 1984/85:175 yrkande 2 b och 1984/85:176 yrkande 9.

**Fördelning av resurser och arbetsuppgifter**

Avvägningen mellan de olika uppgifter som ingår i en lärares tjänst måste, framhåller föredragande statsrådet, i princip göras lokalt. Med hänsyn till den nuvarande regleringen, som huvudsakligen avser undervisningsskyldigheten, anser statsrådet det dock rimligt att centralt precisera vissa förutsättningar. I propositionen anges sålunda riktvärden för *uttag av undervisning*. Dessa avser ett högsta uttag för lektionstimmar, dvs. för undervisning i egentlig mening och inte övriga arbetsuppgifter som bör föras till kategorin utbildning, såsom pedagogiskt utvecklingsarbete, bedömning av de studerandes prestationer, handledning, utveckling av läromedel m. m. (jfr prop. s. 28 f.). Med hänsyn till dels tjänsternas huvudsakliga inriktning, dels de krav som förberedelse- och efterarbete m. m. ställer anges följande riktvärden för högsta uttag av undervisning i antal lektionstimmar för år för de tre tjänstekategorierna:

| | |
|---|---|
| professor | 115 |
| högskolelektor | 400 |
| högskoleadjunkt | 630 |

För en högskolelektor eller högskoleadjunkt bör det angivna antalet lektionstimmar tillsammans med bedömning av de studerandes prestationer, förberedelse- och efterarbete samt övriga med den egna undervisningen sammanhängande uppgifter, egen fortbildning och att följa utvecklingen inom ämnesområdet, normalt anses motivera heltidstjänstgöring. I diskussioner med arbetstagarorganisationerna har de i propositionen angivna riktvärdena ansetts vara ett rimligt uttryck för undervisningens andel av resp. lärarkategoris totala tjänstgöring. Årsarbetstiden för heltidstjänstgörande högskolelärare skall omfatta netto 1 757 timmar enligt avtal fogat som bilaga 3 till propositionen.

De föreslagna riktvärdena för högsta uttag av undervisning kommer, sägs det i propositionen, för vissa lärare att innebära en minskning av antalet undervisningstimmar i förhållande till dagens undervisningsskyldighet. Främst för sådana lärare som i dag har en hög undervisningsskyldighet kan arbetsuppgifterna komma att i viss utsträckning byta karaktär. Dessa lärare kommer att ges ökade möjligheter till fördjupning i förberedelse- och efterarbete i samband med undervisningen. Den kvalitetsförstärkning i undevisningen som måste anses bli följden av en minskad undervisningsbörda för den enskilde får, menar föredragande statsrådet, uppnås till priset av en minskad undervisningstäthet för de studerande.

I motion 1984/85:169 (c) i denna del begärs att undervisningsskyldigheten för den nuvarande tjänstekategorin lektorer inte skall ökas till följd av reformen. De i propositionen angivna riktvärdena för uttag av undervisning får enligt motion 1984/85:176 yrkande 10 inte innebära att undervisningsskyldigheten ökar för de metodiklektorer som i dag har en undervisningsskyldighet om 425–475 timmar per år och som i den nya organisationen förs till kategorin högskoleadjunkter.

Utskottet vill med anledning av motionerna framhålla att de ifrågavarande riktvärdena skall ses som ett tak för uttag av undervisning. Hur stort uttaget skall vara är – vilket också sägs i propositionen – i framtiden ytterst beroende av lokala bedömningar av utbildningens behov av undervisning jämfört med behovet av insatser av annat slag. Den enskilde lärarens arbetssituation, t. ex. arbetsuppgifter i form av handledning av lärarkandidater vid flera skilda skolenheter, måste givetvis vägas in vid fastställandet av undervisningsskyldigheten. Som utskottet ser det skall den föreslagna reformen inte behöva medföra större förändringar för de i motionerna berörda lärarkategorierna.

Alla som i dag har tjänstebenämningen lektor får behålla titeln lektor, så länge de kvarstår i tjänst, även om de formellt kommer att tillhöra kategorin högskoleadjunkter. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att det i den nya ordningen ankommer på högskolestyrelsen att – efter överväganden om vad som bäst gagnar utbildningen – bestämma om en tjänst som högskolelektor skall inrättas i stället för en tjänst som högskoleadjunkt, när exempelvis nu befintlig metodiklektor avgår.

Med hänvisning till vad utskottet nu har anfört om undervisningsskyldighet för vissa lektorer föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:169 i denna del och 1984/85:176 yrkande 10.

Av det föregående (s. 6) framgår att motionärerna i motion 1984/85:171 (vpk) avvisar en rambetonad reglering av lärarnas arbetstid. En hårdare reglering i detta avseende för vissa lärare bör enligt motionärerna göra det möjligt att bibehålla "undervisningstätheten" för de studerande, även om man i vissa fall minskar undervisningsskyldigheten (yrkande 1 i denna del). Enligt motion 1984/85:175 (c) yrkande 2 c måste eventuella neddragningar av lärarledd undervisning ske med stor försiktighet och de bör inte komma i fråga i ämnen som redan nu har liten undervisningsvolym.

Utskottet erinrar om vad i propositionen framhålls om kvalitetsförstärkning i undervisningen som en följd av minskad undervisningsbörda. Vidare vill utskottet peka på vad i propositionen anförs om att arten av lektionsundervisning varierar starkt mellan olika typer av utbildningar. En stor del av den tid som lärare i dag i vissa utbildningar tillbringar med de studerande är snarare att betrakta som handledning än som undervisning. De riktvärden för uttag av undervisning som har angivits i propositionen avser lektionstimmar i mera egentlig mening. Utskottet utgår från att sådana utbildningar med liten lärarledd undervisning vilka åsyftas i motion 1984/85:175 inte kommer att beröras till följd av ett minskat uttag av undervisning av vissa lärare. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1984/85:171 yrkande 1 i denna del och 1984/85:175 yrkande 2 c.

I enlighet med lärartjänstutredningens förslag förordar föredragande statsrådet att en rörlig *resurs för forskning* skall finnas under resp. fakultetsanslag. Genom denna resurs skall det bli möjligt att – efter prövning i varje särskilt fall – bereda vetenskapligt kompetenta högskolelärare tid för forskning. Medlen bör enligt statsrådet, såvitt gäller högskoleenheter med fast organisation för forskning, disponeras av högskolestyrelsen, som har att besluta om medlens fördelning efter förslag av fakultets/sektionsnämnd.

För högskoleenheter utan fast forskningsorganisation är enligt föredragande statsrådet tillgången till en rörlig resurs för forskningsändamål angelägen, inte minst för att främja den grundläggande utbildningens forskningsanknytning. I likhet med det som gäller i dag beträffande medel för universitetslektorers m. fl. forskning bör regionstyrelsen för dessa högskoleenheter disponera medel ur den rörliga resursen för forskning. Härvid skall regionstyrelsen samråda med berörda högskolestyrelser och fakultets/sektionsnämnder.

Regeringen begär riksdagens godkännande av vad i propositionen har förordats om en rörlig resurs för forskning.

I motionerna 1984/85:172 (fp) yrkande 5 och 1984/85:176 (m) yrkande 11 avvisas regeringens förslag att regionstyrelsen skall disponera de medel ur den rörliga resursen för forskning som avser högskoleenheter utan fast forskningsorganisation. Enligt den förra motionen bör det ankomma på resp.

fakultetsnämnd att fördela resursen. Enligt den senare bör fördelningen göras av resp. högskolestyrelse.

Utskottet vill för egen del anföra följande i frågan.

Utskottet konstaterar att den föreslagna rörliga resursen enligt propositionen skall användas för att bereda vetenskapligt kompetenta innehavare av lärartjänster tid för forskning. Avsikten är att med resursen skall tillgodoses de forskningsbehov som med dagens ordning tillgodoses dels genom docenttjänster, dels genom de särskilda medlen för universitetslektorers m. fl. forskning. Vidare skall resursen innebära vissa ökade forskningsmöjligheter också för andra kategorier av högskolelärare.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att det är viktigt att man i det nya systemet söker bevara fördelarna med de nuvarande docenttjänsternas funktion. Dessa tjänster har gjort det möjligt för de mest kvalificerade forskarna att koncentrera sig på forskning under flera år i följd.

Även i det nya systemet bör självfallet enligt utskottet tjänster utlysas i vilka forskning är den huvudsakliga arbetsuppgiften för en period omfattande tre eller sex år.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att berörda medel inte splittras genom att fördelas i alltför små poster. I enlighet med vad som anförs i propositionen bör medel för forskning endast i undantagsfall anvisas i mindre omfattning än att de täcker minst halvtidstjänstgöring under ett par läsår. Självklart skall endast vetenskapligt kompetenta högskolelektorer och högskoleadjunkter med doktorsexamen eller motsvarande kompetens, vilka förväntas göra kvalificerade forskningsinsatser, kunna komma i fråga för erhållande av medel för tid för forskning.

Utskottet har inget att erinra mot förslaget att högskolestyrelsen disponerar den rörliga resursen såvitt gäller högskoleenhet med fast organisation för forskning.

När det gäller högskoleenhet utan fast organisation för forskning, ansluter sig utskottet till föredragande statsrådets förslag att medel ur den rörliga resursen – såsom fallet är i dag beträffande medel för universitetslektorers m. fl. forskning – bör disponeras av regionstyrelsen såvitt avser lärare vid dessa högskoleenheter. I likhet med vad i propositionen anförs om högskolestyrelsen skall enligt utskottets mening självfallet inte heller regionstyrelsen överpröva vad fakultets/sektionsnämnd har förordat om prioriteringar i vetenskapligt hänseende vid beredningen av ärenden om fördelning av nu ifrågavarande forskningsresurser.

Utskottet finner det av värde att det i propositionen aviserade uppdraget till universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att följa den praxis som utvecklas vid högskoleenheterna för fördelning av den rörliga resursen kommer till stånd.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen skall godkänna vad i proposition 1984/85:57 har förordats om en rörlig resurs för forskning. Riksdagen bör därjämte avslå motionerna 1984/85:172 yrkande 5 och 1984/85:176 yrkande 11.

**Tillsättning av lärartjänster**

Inom högskolan gäller i dag att en lokal högskolemyndighets beslut om tjänstetillsättning kan överklagas hos UHÄ och att besvären kan fullföljas hos regeringen. Föredragande statsrådet erinrar om riksdagens beslut under våren 1984 om vissa riktlinjer för en översyn av reglerna om rätt att överklaga ärenden till regeringen m. m. (prop. 1983/84:120, KU 1983/84:23, rskr 1983/84:250). Beslutet innebär att ärenden som har prövats av två instanser under regeringen normalt inte bör få överklagas till regeringen.

I propositionen förordas nu att den hittillsvarande *möjligheten att hos regeringen fullfölja besvär* över regional eller lokal myndighets beslut om tjänstetillsättning, som har prövats av UHÄ, inte bör kvarstå. Regeringen begär riksdagens godkännande av vad föredragande statsrådet förordat om en sådan ordning.

Med hänvisning till risker för minskad rättssäkerhet och ökad provinsialism hemställs i motion 1984/85:176 (m) yrkande 12 att riksdagen beslutar att besvär över regional eller lokal myndighets beslut om tjänstetillsättning inom den statliga högskolan skall kunna fullföljas hos regeringen.

I likhet med föredragande statsrådet vill utskottet peka på riksdagens beslut om rätt att överklaga ärenden till regeringen. Utskottet finner liksom statsrådet inga skäl till att ifrågavarande beslut om tjänstetillsättning skall få överklagas i mer än en instans. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet och föreslår att riksdagen godkänner vad i propositionen har förordats i fråga om rätt att överklaga beslut i ärende om tillsättning av tjänst.

I motion 1984/85:173 (s) yrkande 2 föreslås att en i motionen angiven ordning med *UHÄ:s medverkan vid tillsättning av ordinarie eller extra ordinarie tjänst som professor* skall övervägas. Motionären hänvisar till behovet av "en tydligare och mer enhetlig praxis".

Utskottet finner anledning att erinra om att det är regeringen som tillsätter ordinarie eller extra ordinarie tjänster som professor (19 kap. 14 § högskoleförordningen). Handläggningen av ärende om tillsättning av ordinarie tjänst som professor regleras genom föreskrifter i högskoleförordningen (19 kap. 42–50 §§). Av dessa framgår bl. a. att tjänsteförslagsnämnden för regeringen skall föreslå den sökande som nämnden anser bör främst komma i fråga. Nämndens beslut får överklagas hos regeringen (25 kap. 1 § högskoleförordningen), som behandlar besvären i anslutning till sitt beslut om tillsättning av ifrågavarande tjänst. Det står regeringen fritt att, om den bedömer det vara av värde, höra UHÄ i fråga om tillsättning av professur.

Utskottet finner inte anledning att föreslå att riksdagen skall uttala sig för att ändra den nuvarande ordningen för tillsättning av professur i enlighet med yrkande 2 i motion 1984/85:173. Därmed avstyrks yrkandet.

Lärartjänstutredningen hade föreslagit att *tjänsteförslagsnämndernas sammansättning* skulle breddas och göras mer enhetlig. Föredragande statsrådet är inte berett att föreslå någon ändring i detta avseende.

I motion 1984/85:172 (fp) yrkande 3 föreslås en förändring av tjänsteförslagsnämndernas sammansättning i enlighet med lärartjänstutredningens förslag. Vidare bör enligt motionen minst en av de särskilt utsedda ledamöterna alltid hämtas utanför den institution till vilken berörd lärartjänst hör.

Utskottet är i likhet med föredragande statsrådet inte berett att tillstyrka förslag om förändring i tjänsteförslagsnämndernas sammansättning. Med detta avstyrker utskottet motion 1984/85:172 yrkande 3.

**Genomförande**

De genom propositionen framlagda förslagen spänner över hela den statliga högskolan och berör praktiskt taget all personal med utbildnings- och forskningsuppgifter liksom viss personal med administrativa uppgifter. Den nya arbets- och tjänsteorganisationen avses träda i kraft den 1 juli 1986.

I propositionen anges ett antal åtgärder som skall vidtas i anslutning till genomförandet av reformen. Beträffande tjänster för vilka är föreskrivet krav på doktorsexamen eller motsvarande kompetens har i propositionen föreslagits att de i den nya organisationen skall inrättas som extra ordinarie eller extra. Befintliga ordinarie tjänster som universitetslektor och övriga berörda ordinarie tjänster som lektor bör enligt propositionen dras in om de är vakanta eller föras på övergångsstat varvid innehavarna av dessa tjänster bör få förordnanden som extra ordinarie högskolelektor.

Regeringen begär riksdagens godkännande av vad i propositionen har förordats om genomförandet av en ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare vid de statliga högskoleenheterna.

I motionerna 1984/85:172 (fp) yrkande 8 och 1984/85:176 (m) yrkande 4 i denna del föreslås att anställningsformen för nuvarande innehavare av ordinarie lärartjänst inom högskolan vilka har erhållit fullmakt inte skall ändras så länge de kvarstår i tjänsten.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena peka på att den föreslagna reformen av tjänsteorganisationen för lärare inom den statliga högskolan inte medför att innehavare av fullmakt på tjänst blir fråntagen densamma. Den lärare som nu innehar en sådan ordinarie tjänst, som enligt förslaget skall föras på övergångsstat, kommer även efter omorganisationen inte att kunna sägas upp på grund av arbetsbrist. Med hänvisning härtill och till att den nya ordningen inte har någon praktisk betydelse för den i förevarande sammanhang aktuella gruppen av lärare föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:172 yrkande 8 och 1984/85:176 yrkande 4 i denna del bifaller proposition 1984/85:57 i motsvarande del.

Utskottet anser att riksdagen även i övrigt bör godkänna vad i propositionen har förordats om genomförandet av en ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare vid de statliga högskoleenheterna.

**Hemställan**

Åberopande vad utskottet har anfört i det föregående hemställer utskottet

1. beträffande *reglering av lärarnas arbetstid*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:171 yrkande 1 i denna del,
2. beträffande *nya tjänstekategorier vid de statliga högskoleenheterna*
   att riksdagen godkänner det som har förordats i proposition 1984/85:57,
3. beträffande *forskningsinformation*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:174,
4. beträffande *befordringsgrund för tjänst som professor*
   att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:57 och med avslag på motion 1984/85:173 yrkande 1 godkänner det som har förordats i propositionen,
5. beträffande *tjänstebenämningen universitetslektor*
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:172 yrkande 7 och 1984/85:176 yrkande 2,
6. beträffande *behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor*
   att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:57 och med avslag på motionerna 1984/85:172 yrkande 4 och 1984/85:176 yrkande 5 godkänner det som har förordats i propositionen,
7. beträffande *befordringsgrund för tjänst som högskolelektor*
   att riksdagen godkänner det som har förordats i proposition 1984/85:57,
8. beträffande *befordringsmöjlighet för vissa högskolelektorer*
   att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:57 och motionerna 1984/85:170 i denna del, 1984/85:171 yrkande 2, 1984/85:172 yrkande 2, 1984/85:175 yrkandena 1 i denna del och 2 a och 1984/85:176 yrkande 3 samt yrkande 4 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
9. beträffande *behörighets- och befordringsgrund för tjänst som högskoleadjunkt*
   att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:57 och med avslag på motion 1984/85:169 i denna del godkänner det som har förordats i propositionen,
10. beträffande *befordringsmöjlighet för vissa högskoleadjunkter*
    att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:57 och motionerna 1984/85:170 i denna del, 1984/85:172 yrkande 1, 1984/85:175 yrkande 1 i denna del och 1984/85:176 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
11. beträffande *behörighets- och befordringsgrund för tjänst som forskarassistent*
    att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:57 och med avslag på motion 1984/85:171 yrkande 3 godkänner det som har förordats i propositionen,

12. beträffande *vissa tidsbegränsade tjänster som högskolelektor*
att riksdagen avslår motion 1984/85:176 yrkande 6,
13. beträffande *avgångsvederlag för innehavare av tidsbegränsad tjänst som professor inom högre konstnärlig utbildning*
att riksdagen godkänner det som har förordats i proposition 1984/85:57,
14. beträffande *tidsbegränsade förordnanden för lärartjänster inom tolkutbildning och fackspråklig utbildning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:176 yrkande 7,
15. beträffande *tjänster som utbildningsledare*
att riksdagen avslår motion 1984/85:176 yrkande 8,
16. beträffande *tjänster som studievägledare*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:172 yrkande 6, 1984/85:175 yrkande 2 b och 1984/85:176 yrkande 9,
17. beträffande *undervisningsskyldighet för vissa lektorer*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:169 i denna del och 1984/85:176 yrkande 10,
18. beträffande *bibehållen volym av lektionsundervisning i vissa utbildningar*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:171 yrkande 1 i denna del och 1984/85:175 yrkande 2 c,
19. beträffande *en rörlig resurs för forskning*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:57 och med avslag på motionerna 1984/85:172 yrkande 5 och 1984/85:176 yrkande 11 godkänner det som har förordats i propositionen.
20. beträffande *rätt att överklaga beslut i ärende om tillsättning av tjänst*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:57 och med avslag på motion 1984/85:176 yrkande 12 godkänner det som har förordats i propositionen,
21. beträffande *ordningen för tillsättning av extra och extra ordinarie tjänst som professor*
att riksdagen avslår motion 1984/85:173 yrkande 2,
22. beträffande *tjänsteförslagsnämndernas sammansättning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:172 yrkande 3,
23. beträffande *ordinarieskapet för vissa tjänster*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:57 och med avslag på motionerna 1984/85:172 yrkande 8 och 1984/85:176 yrkande 4 i denna del godkänner det som har förordats i propositionen.

24. beträffande *genomförandet av en ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare vid de statliga högskoleenheterna i övrigt*
att riksdagen godkänner det som har förordats i proposition 1984/85:57.

Stockholm den 17 december 1984

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

*Närvarande vid ärendets slutbehandling:* Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Pär Granstedt (c), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Björn Samuelson (vpk), Ingvar Johnsson (s), Birger Hagård (m), Sören Häggroth (s) och Linnea Hörlén (fp).

## Reservationer

### 1. Reglering av lärarnas arbetstid (mom. 1)

Björn Samuelson (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar "Utskottet vill" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar i likhet med motionärerna att det råder alltför stora olikheter mellan olika kategorier av lärare i vad gäller möjligheterna att disponera sin arbetstid. Mot bakgrund härav bör en ny reglering av lärarnas arbetstider vara så utformad att innehavare av högre tjänster i större omfattning åläggs att fullgöra arbete på institutionen. Riksdagen bör i detta syfte uttala sig för en starkare reglering av arbetstiden för innehavare av vissa högre lärartjänster. Utskottet tillstyrker härmed motion 1984/85:171 yrkande 1 i denna del.

*dels* att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *reglering av lärarnas arbetstid*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:171 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

**2. Forskningsinformation (mom. 3)**

Kerstin Göthberg (c) och Pär Granstedt (c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "När det" och slutar "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det dock inte mindre angeläget att forskningsinformation på den vetenskapliga nivån utgör befordringsgrund för forskar- och lärartjänster inom högskolan, så som anförs i motion 1984/85:174. Denna i huvudsak inomvetenskapliga informationsverksamhet är av stor betydelse för att föra forskningen framåt och spelar inte minst en stor roll för det internationella vetenskapliga utbytet. I den mån inte tillräcklig hänsyn redan tas till sådant informationsarbete vid värderingen av sökandes vetenskapliga meriter i samband med tillsättande av tjänst, bör regeringen ta initiativ för att säkerställa att så sker. Vad utskottet nu anfört med anledning av motion 1984/85:174 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *forskningsinformation*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:174 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

**3. Tjänstebenämningen universitetslektor (mom. 5)**

Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Utskottet, som" och på s. 9 slutar "utskottet motionerna" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till de skäl som åberopas i motionerna tillstyrker utskottet motionärernas förslag om benämning av den nya kategorin av mellantjänster inom den statliga högskolan.

Riksdagen bör med bifall till motionerna 1984/85:172 yrkande 7 och 1984/85:176 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna att innehavare av ifrågavarande tjänster skall benämnas universitetslektor.

*dels* att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *tjänstebenämningen universitetslektor*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:172 yrkande 7 och 1984/85:176 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

**4. Behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor (mom. 6)**

Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Utskottet ansluter" och slutar "som högskolelektor" bort ha följande lydelse:

Enligt propositionen bör behörighetsföreskrifterna för tjänst som högskolelektor formuleras i två alternativ. Enligt det ena alternativet bör doktorsexamen eller motsvarande kompetens vara behörighetsgivande. Enligt det andra alternativet bör "kompetens av annat slag" vara behörighetsgrund.

Det är alltså enligt propositionen möjligt för högskolestyrelser att avstå från att hävda det vetenskapliga behörighetskravet för tjänst som högskolelektor.

I samband med behandlingen av proposition 1978/79:119 om forskning och forskarutbildning gjorde utbildningsutskottet ett uttalande, som syftade till att stärka forskarutbildningens meritvärde. Man borde pröva, sade utskottet, om inte forskarutbildning i högre utsträckning "bör krävas för behörighet" till tjänster inom statlig och kommunal sektor (UbU 1978/79:44, rskr 1978/79:391).

Det går inte att försvara att man just på högskolesektorn tar ett steg i motsatt riktning. Det krävs ju f. n. för tjänst som universitetslektor avlagd doktorsexamen eller motsvarande kompetens. Avstår man från att hävda ett vetenskapligt behörighetskrav för tjänsten som högskolelektor innebär detta en mycket dålig stimulans för enskilda personer att genomgå forskarutbildning.

För samtliga tjänster som högskolelektor bör enligt utskottets uppfattning hävdas det vetenskapliga behörighetskravet. Utskottet är övertygat om att detta på sikt bäst främjar kvaliteten på utbildning och forskning. Detta bör riksdagen med avslag på propositionen i nu berörd del som sin mening ge regeringen till känna. Härmed tillstyrker utskottet motionerna 1984/85:172 yrkande 4 och 1984/85:176 yrkande 5.

*dels* att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:172 yrkande 4 och 1984/85:176 yrkande 5 samt med avslag på proposition 1984/85:57 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

**5. Tidsbegränsade tjänster som högskolelektor inom ramen för externa medel (mom. 12)**

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet kan"

och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att tidsbegränsade tjänster för långsiktigt kunskapsuppbyggande inte bör inrättas. Däremot bör tidsbegränsade tjänster för forskning kunna inrättas på denna nivå inom ramen för externa medel. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen detta till känna. Motionen tillstyrks därmed av utskottet.

*dels* att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *vissa tidsbegränsade tjänster som högskolelektor*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:176 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

**6. Tidsbegränsade förordnanden för lärartjänster inom tolkutbildning och fackspråklig utbildning (mom. 14)**

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar "Enligt vad" och slutar "utskottet motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar lärartjänstutredningens uppfattning – vilken motionärerna har åberopat – att verksamheten med tolkutbildning och fackspråklig utbildning har sådan karaktär att lärarna skall förordnas på begränsad tid i de nämnda utbildningarna. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:176 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *tidsbegränsade förordnanden för lärartjänster inom tolkutbildning och fackspråklig utbildning*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:176 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

**7. Tjänster som studievägledare (mom. 16)**

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Pär Granstedt (c), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar "När det" och slutar "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

Regeringen föreslår att studievägledartjänsterna på institutionsnivå antingen skall föras över till den nya lärarkategorin högskoleadjunkt eller omvandlas till rent administrativa tjänster.

Lärartjänstutredningen föreslog att det skulle vara möjligt att också i den framtida organisationen bevara eller nyinrätta studievägledartjänster också på institutionsnivå. Tjänsterna som studievägledare bör dock konstrueras så att vissa undervisningsuppgifter kan ingå i dem. Utskottet delar utredningens

uppfattning. Lärare bör i framtiden fullfölja studievägledande uppgifter i större utsträckning än nu. Något förbud mot inrättande av studievägledartjänster bör dock inte införas. Vad utskottet här anfört om tjänster som studievägledare bör riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:172 yrkande 6, 1984/85:175 yrkande 2 b och 1984/85:176 yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *tjänster som studievägledare*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:172 yrkande 6, 1984/85:175 yrkande 2 b och 1984/85:176 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

**8. Bibehållen volym av lektionsundervisning i vissa utbildningar (mom. 18)**

*Under förutsättning av bifall till reservation 1*

Björn Samuelson (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar "Utskottet erinrar" och slutar "yrkande 2 c" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om vad utskottet i det föregående har förordat i vad gäller den starkare regleringen av arbetstiden för innehavare av högre lärartjänster inom den statliga högskolan. En sådan åtgärd bör enligt utskottets bedömning kunna balansera en minskad undervisningsskyldighet för vissa lärare som i dag har en omfattande sådan. Härigenom bör en minskad undervisningstäthet för de studerande kunna undvikas. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:171 yrkande 1 i denna del och med anledning av motion 1984/85:175 yrkande 2 c som sin mening ge regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *bibehållen volym av lektionsundervisningen i vissa utbildningar*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:171 yrkande 1 i denna del och med anledning av motion 1984/85:175 yrkande 2 c som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

**9. Fördelning av den rörliga resursen för forskning (mom. 19)**

Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar "När det" och slutar "ifrågavarande forskningsresurser" bort ha följande lydelse:

Beträffande högskoleenheter utan sådan organisation bör enligt utskottets

uppfattning riksdagen inte biträda regeringens förslag att regionstyrelsen skall disponera ifrågavarande medel. Utskottet menar att det bör ankomma på faktultets/sektionsnämnd att bestämma om fördelningen av medlen. Utskottet har inget att erinra mot att ett formellt slutgiltigt beslut i ärendet fattas av resp. högskolestyrelse. Detta beslut får dock inte innebära att styrelsen överprövar nämndens prioriteringar i vetenskapligt hänseende.

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar "Med hänvisning" och slutar "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:57 och motionerna 1984/85:172 yrkande 5 och 1984/85:176 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om fördelningen av en rörlig resurs för forskning.

*dels* att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *en rörlig resurs för forskning*
att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:57 och motionerna 1984/85:172 yrkande 5 och 1984/85:176 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

## 10. Rätt att överklaga beslut i ärende om tillsättning av tjänst (mom. 20)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "I likhet" och slutar "av tjänst" bort ha följande lydelse:

Med den motivering som anförs i motion 1984/85:176 föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motionens yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna att möjligheten bör kvarstå att hos regeringen fullfölja besvär över regional eller lokal myndighets beslut om tjänstetillsättning. Riksdagen bör därjämte avslå proposition 1984/85:57 i motsvarande del.

*dels* att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *rätt att överklaga beslut i ärende om tillsättning av tjänst*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:176 yrkande 12 och med avslag på proposition 1984/85:57 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

## 11. Tjänsteförslagsnämndernas sammansättning (mom. 22)

Linnea Hörlén (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar "Utskottet är" och slutar "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets bedömning ändras genom regeringens förslag till ny

tjänsteorganisation, vilket utskottet i det föregående har tillstyrkt, förutsättningarna för tjänsteförslagsnämndernas arbete i sådan riktning att en större enhetlighet i och en viss breddning av sammansättningen är motiverad. Vidare delar utskottet motionärernas uppfattning att minst en av de särskilt utsedda ledamöterna alltid bör hämtas utanför den institution till vilken berörd lärartjänst hör.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion 1984/85:172 yrkande 3 och föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om tjänsteförslagsnämndernas sammansättning.

*dels* att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *tjänsteförslagsnämndernas sammansättning*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:172 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

## 12. Ordinarieskapet för vissa tjänster (mom. 23)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Pär Granstedt (c), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar "Utskottet vill" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att genomförandet av en ny lärartjänstorganisation i enlighet med regeringens förslag innebär att nuvarande innehavare av ordinarie lärartjänst med fullmakt vare sig fråntas fullmakten eller kan sägas upp på grund av arbetsbrist. Utskottet har uppfattat den föreslagna åtgärden att föra på övergångsstat de ordinarie lektorstjänster som f. n. är besatta såsom administrativt betingad. Utskottet finner emellertid inte att administrativa eller andra skäl kan motivera att de lektorer som i dag innehar ordinarie tjänst med fullmakt vid genomförandet av den nya organisationen omförordnas på extra ordinarie tjänst. Utskottet avstyrker därför proposition 1984/85:57 i denna del och tillstyrker därmed motionerna 1984/85:172 yrkande 8 och 1984/85:176 yrkande 4 i denna del.

*dels* att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *ordinarieskapet för vissa tjänster*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:172 yrkande 8 och 1984/85:176 yrkande 4 i denna del samt med avslag på proposition 1984/85:57 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

## Särskilda yttranden

### 1. En rörlig resurs för forskning (mom. 19)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anför:

Institutionsstyrelserna skall ge riktlinjer för fördelningen av arbetet mellan arbetstagarna. Syftet med den nu aktuella reformen är att på sikt samtliga vetenskapligt kvalificerade lärare inom högskolan skall kunna ägna sig åt forskning inom ramen för sin tjänst. Detta är självfallet inte möjligt att uppnå inom den närmast överblickbara tiden beroende dels på konstruktionen av nuvarande tjänsteorganisation, dels på att forskningsresurserna är begränsade.

Det är inte önskvärt eller lämpligt att nuvarande begränsade resurser fördelas på alltför många av universitetslärarna. Tvärtom är det väsentligt att den rörliga resursen fördelas så att de härför mest kompetenta forskarna ges goda möjligheter att under längre tid odelat få ägna sig åt forskningsverksamhet. Vi vill mot denna bakgrund för vår del understryka att institutionsstyrelserna vid beslut om riktlinjer för fördelning av arbetet mellan arbetstagarna vid institutionen inte skall ha befogenhet att bestämma vilka eller hur många individer som skall ges forskningsmöjlighet. Det ankommer – som vi ser det – endast på fakultetsnämnderna att efter noggrann vetenskaplig prövning fördela forskningsresurserna ur den rörliga resursen på de härför mest kompetenta sökandena.

### 2. Resurser med anledning av en ny tjänsteorganisation

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anför:

En förutsättning för att den nya tjänsteorganisationen vid universiteten och högskolorna skall leda till åsyftade förbättringar är att ökade resurser ställs till förfogande, så att de vetenskapligt kompetenta universitetslärarna får reella möjligheter att forska. Ett sätt att åstadkomma detta är en överflyttning av medel från sektorsforskningen till universitetens och högskolornas rörliga resurs. Därigenom blir det också möjligt att bygga upp en bättre dimensionerad och stabilare forskningsorganisation än den nuvarande.